

Wanda Madejczyk

Data urodzenia: 31 sierpnia 1925

Miejsce urodzenia: Sieradz

Data śmierci: 25 kwietnia 2011

Miejsce śmierci:

Rodzice: Zofia (z d. Rozewska), Marian Sołhaj

Profesja: poetka, działaczka społeczna, łączniczka Armii Krajowej

Słowa kluczowe: poezja, łączniczka, AK, ochrona zabytków, pokolenie Kolumbów, poetka trzech miast, Sandomierz, Sieradz, Warszawa, Klub Miłośników Sandomierza

Biogram¹

Wanda Madejczyk (z domu Sołhaj) urodziła się 31 sierpnia 1925 roku w Sieradzu, w rodzinie nauczycielskiej. Jej rodzice, Zofia i Marian Sołhaj, byli aktywnymi działaczami społecznymi i pedagogami. Wychowywała się z dwoma braćmi w domu pełnym książek i wartości patriotycznych, co głęboko ukształtowało jej przyszłą postawę. Od młodych lat pisała wiersze i działała w harcerstwie. Spokojne dzieciństwo zostało brutalnie przerwane przez wybuch II wojny światowej. Po tym, jak Niemcy anektowali Sieradz, tworząc z niego część Kraju Warty, rozpoczęła się fala terroru. W listopadzie 1939 roku, w ramach ludobójczej akcji Intelligenzaktion, zamordowano jej ojca Mariana, wraz z innymi przedstawicielami lokalnej elity. Zaledwie dwa tygodnie później, 1 grudnia 1939 roku, Wanda wraz z matką i braćmi została w ciągu kilkunastu minut wysiedlona z domu. Stracili cały dobytek i zostali przetransportowani do Sandomierza na teren Generalnego Gubernatorstwa. W Sandomierzu rodzina żyła w skrajnie trudnych warunkach. Z powodu choroby matki ciężar utrzymania rodziny spadł na Wandę i jej starszego brata. Od 1940 roku Wanda kontynuowała naukę na tajnych kompletach gimnazjalnych.

W 1942 roku złożyła przysięgę w Armii Krajowej, przyjmując pseudonim „Ada”. Służbę rozpoczęła w Biurze Informacji i Propagandy, gdzie kolportowała podziemną prasę. W maju 1943 roku została przeniesiona do sekcji łączności Wojskowej Służby Kobiet. Przenosiła rozkazy, broń i materiały dywersyjne. Latem 1944 roku wzięła udział w akcji „Burza” w szeregach 2. Pułku Piechoty Legionów AK. Walczyła w tragicznej bitwie pod Pielaszowem (30

¹ Publikacja dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą Narodowy Program Rozwoju Humanistyki, nr projektu NPRH/F/SP/0086/2024/13, kwota dofinansowania 1 119 240, 00 zł., całkowita wartość projektu 1 119 240, 00 zł.

lipca - 3 sierpnia 1944), gdzie była świadkiem rozbicia oddziału i śmierci ponad 60 towarzyszy broni, w tym czterech brutalnie zamordowanych sanitariuszek i łączniczek. Podczas chaotycznego odwrotu uratowała plecak z dokumentami kancelarii batalionu. Ukryła je w lesie, a trzy dni później, mimo obecności Niemców, wróciła po nie i dostarczyła dowództwu. Okupacja przyniosła jej kolejne osobiste tragedie: jesienią 1944 roku zmarła matka, a w lutym 1945 roku zginął narzeczonny. Po wojnie pozostała w Sandomierzu, gdzie w 1946 roku zdała maturę, jednocześnie pracując na swoje utrzymanie (udzielała korepetycji). Następnie rozpoczęła studia filologiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, które później wspominała jako okres skrajnej biedy.

Najdłuższy czas życia spędziła w Warszawie. Założyła rodzinę - wyszła za mąż za prawnika Emila Madejczyka, mieli córkę Annę. Przez wiele lat pracowała zawodowo jako starszy inspektor ekonomiczny w banku, jednak jej prawdziwą pasją pozostała poezja i działalność społeczna. W 1960 roku Wanda Madejczyk była inicjatorką i współzałożycielką warszawskiego Klubu Miłośników Sandomierza. Przez 43 lata działała w jego zarządzie, w tym przez 10 lat (1990-2000) pełniła funkcję prezeski. Klub pod jej kierownictwem stał się prężną i skuteczną organizacją lobbującą na rzecz miasta. Do jej największych sukcesów należy uratowanie osuwającej się sandomierskiej skarpy (dzięki skutecznemu nagłośnieniu sprawy) oraz pozyskanie państwowych funduszy na renowację Zamku Królewskiego, bezcennej Starówki i Collegium Gostomianum. W latach 80. założyła również Społeczny Komitet Rewaloryzacji Zabytków Sandomierza. Równolegle była bardzo aktywna w środowisku kombatanckim, działając w Światowym Związku Żołnierzy Armii Krajowej (SZŻAK), m.in. jako prezes Koła nr 4 w Warszawie. Za swój priorytet uznała przekazywanie etosu Polski Podziemnej młodemu pokoleniu. Organizowała „żywe lekcje historii” w szkołach i postulowała o zwiększenie liczby godzin historii w programie nauczania.

Wanda Madejczyk była znana jako „Poetka Trzech Miast” (Sieradza, Sandomierza i Warszawy). Jej twórczość poetycka była przede wszystkim formą świadectwa i walki o pamięć. Pisała o utraconym, arkadyjskim dzieciństwie w Sieradzu („Topolowe sny”, 1998), wojennej traumie i miłości do Sandomierza („Sandomierz – wiersze”, 1995) oraz o walce i pamięci historycznej Warszawy. Szczególne miejsce w jej dorobku zajmują „Wiersze okupacyjne” (1993), w których oddała hołd poległym towarzyszom broni, zwłaszcza koleżankom zamordowanym pod Pielaszowem. Wydała także bardzo osobisty tomik „Na tamtym brzegu (Epitafia)” (2003), poświęcony pamięci zmarłego męża.

Za swoją działalność bojową i społeczną na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego została uhonorowana licznymi odznaczeniami. Otrzymała między innymi Krzyż Walecznych,

Krzyż Armii Krajowej, Krzyż Partyzancki, Złotą Odznakę „Za opiekę nad zabytkami” oraz Złotą Odznakę „ZFFa zasługi dla Warszawy”.

Zmarła 25 kwietnia 2011 roku. Została pochowana na Cmentarzu Komunalnym w Piasecznie.

Bibliografia

III Kwartalne Spotkanie z Poezją, <https://sandomierz.eu/17069/iii-kwartalne-spotkanie-z-poezja.html>, dostęp online 30.04.2026.

Paszkowska D., *W zranionym świecie. O życiu i poezji Wandy Madejczyk*. Sandomierz, Wydawnictwo Diecezjalne i Drukarnia Sandomierz sp. z o.o., 2025.

Piwko R., „*Istnieje przecież świat, w którym liczą się inne, wyższe wartości*”. *Wokół Biografii Wandy Madejczyk (1925-2011)*, „Dodatek Historyczny IPN”, 2020/2, s. 1-4.

Szczęsny J. K., *Wanda Sołhaj-Madejczyk – poetka trzech miast*. [w:] Wanda Madejczyk-Sołhaj, *Topolowe Sny*, Sieradz, Towarzystwo Przyjaciół Sieradza, 1998.

W naszej pamięci. Gimnazjum i liceum w Sandomierzu, Sandomierz, Wydawnictwo Diecezjalne, 1991.

Wokół biografii Wandr Madejczyk (1925-2011), <https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/82867,Wokol-biografii-Wandy-Madejczyk-19252011.html>, dostęp online 30.04.2026